

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres referanse:
Vår referanse: 24/00002-61
Vår dato: 12.02.2024

Fellesorganisasjonen (FO)
Mariboegate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

fo.no

Høringssvar - Endring i straffegjennomføringsforskrift mv., gjennomføring av elektronisk kontroll ved varetekt og ungdomsstraff mv

FO er fagforeningen for sosialarbeidere. FO organiserer nærmere 36 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. FO har medlemmer i både fromsorg, fengsel, konfliktråd og i politiet.

FOs høringssvar bygger i all hovedsak på innspill fra våre medlemmer i kriminalomsorgen. Vi velger i vårt høringssvar å kommentere på

- hjemmel om varetektsfengsling som oppholdspåbud med elektronisk kontroll
- hjemmel for at domstolen ved brudd på vilkår ved ungdomsstraff kan beslutte fortsatt gjennomføring av ungdomsstraffen med vilkår om kontakt- og oppholdsrestriksjoner med elektronisk kontroll.

Kommentarer til 4.1 – Gjennomføring av varetekt med elektronisk kontroll (EK)

Domfelte som gjennomfører straff med EK, innvilges dette med bakgrunn i en ubetinget dom. Det innebærer at domfelte har vært gjennom en lang prosess fra lovbruddet ble begått til straffen iverksettes. Denne situasjonen skiller seg vesentlig fra situasjonen som gjelder for siktede som varetektsfengsles. Ved varetektsfengsling er den siktede potensielt i startfasen av en lang periode med usikkerhet – i motsetning til tilfeller der soning med EK er i slutfasen. Tidsaspektet er en sentral faktor når det gjelder varetekt, og vi antar det vil bli press på å gjennomføre pålenking raskt og dermed liten tid til å gjøre en egnethetsvurdering.

Ved vurderingen av om det i en sak skal benyttes varetektsfengsling med EK vil de sikkerhetsmessige forholdene være avgjørende. Det er derfor svært viktig at regelverket er tydelig på hvilken aktør som har ansvar for disse vurderingene. Vi mener høringssnotatet ikke er tydelig nok på det. Erfaring fra å samarbeide med politiet om omvendt voldsalarm, er at det er utfordrende når flere instanser skal koordinere

arbeidsoppgaver og ansvarsområde i samme sak. For å unngå ulempene dette medfører, er det avgjørende å etablere et klart rammeverk for ansvarsfordeling mellom domstolen, påtalemyndigheten og kriminalomsorgen i disse sakene. Kriminalomsorgen må også ha tilstrekkelig ressurser og riktig kompetanse for å utføre gode sosialfaglige- og sikkerhetsmessige vurderinger med nødvendige tilpasninger til å møte disse utfordringene. En tverrfaglig sammensatt kompetanse er nødvendig for å sikre gode sosialfaglige vurderinger.

Kommentarer til 4.2 Elektronisk kontroll ved brudd på vilkår ved ungdomsstraff

I høringsnotatet står det;

«Når ungdommen blir ilagt elektronisk kontroll etter straffeloven § 52 c fjerde og femte ledd, vil hen fremdeles være under gjennomføring av ungdomsstraffen. Dette krever tett samarbeid mellom konfliktrådet og kriminalomsorgen. Departementet forutsetter at det utarbeides en samarbeidsavtale mellom etatene iden grad det anses nødvendig»

Vi mener utfordringene i forslagene punkt 4.2 er lite problematisert knytta til at to ulike etater med ulike roller og funksjoner skal samarbeide tett. Ansatte ved konfliktrådet jobber normalt i kontortid, mens ansatte ved EK-avdelingene ved friomsorgskontorene arbeider i turnus. Vi mener det er problematisk at konfliktrådet skal ha ansvar for selve straffegjennomføringen, mens det i realiteten ut fra det som er foreslått i punkt 4.2.2.4, er friomsorgen som skal kontrollere at domstolsfastsatte vilkår overholdes.

Ved brudd på oppholds- og kontaktrestriksjoner foreslås det at kriminalomsorgen skal melde bruddet til ungdomskoordinatorer i konfliktrådet som så skal vurdere tilbake til kriminalomsorgen (regionalt nivå) om saken skal bringes inn for retten. Ordningen illustrerer den tungvinte prosessen arbeidsfordelingen innebærer.

Departementet foreslår at handlinger som ellers ville ha utløst alarm herunder opphold innenfor en forbudssone eller utenfor en påbudssone, kun kan innvilges etter tillatelse fra konfliktrådet. Ut fra erfaringer med straffegjennomføring med EK vet vi at dette som oftest er hendelser og situasjoner som krever vurderinger på stedet. Konfliktrådet er ikke bemannet på kvelder, helger eller i høytider. Med denne bestemmelsen kan det gå flere dager før det kan avklares om oppholdet kan innvilges. Eksempelvis besøk til legevakt eller andre akutte situasjoner. Vi mener kriminalomsorgen med sin erfaring fra straffegjennomføring med EK i like stor grad som konfliktrådet kan ta gode beslutninger.

Med ordningen som foreslås forutsetter vi at konfliktrådet oppretter en beredskapsordning der vedkommende ungdomskoordinator er tilgjengelig for beslutningstaking også på kvelder, helger og i høytider.

Kriminalomsorgens kontrolloppgaver.

Ifølge høringsnotatet skal kriminalomsorgen tilpasse kontrollen til den enkelte ungdommen. Dette er krevende med rollen kriminalomsorgen er tiltenkt, siden de ofte har begrenset informasjon om ungdommens situasjon i saken. En tilpasning av kontrollen ut fra domfeltes situasjon og tilstand krever derfor oppdatert informasjon om vedkommende fra konfliktrådet til kriminalomsorgen. Kriminalomsorgen har ut ifra dagens ordning, ingen mulighet for journalføring av hendelser eller statusoppdateringer om domfelte med ungdomsstraff. Per i dag er det ikke systemer som ivaretar behovet til kriminalomsorgen for journalføring i ungdomsstraffsaker. Før en løsning om bruk av EK iverksettes, forutsettes det at IT-systemer for journalføring er på plass. Likefult må

det tilrettelegges for at begge etater har lesetilgang til hverandres journalsystemer i saker hvor EK benyttes. I store deler av døgnet er det kriminalomsorgens kontrollsentral for elektronisk kontroll som ivaretar kontrolloppgavene og eventuell kontakt med den enkelte domfelte. Kontrollsentralen har slik ordningen er per i dag ingen forutsetning for å gå inn i en sak utover opplysningene som framgår av Emsys eller domfelte gir muntlig til dem.

Ved innføring av EK som del av ungdomsstraffen vil kriminalomsorgen få en mer forpliktende involvering direkte mot domfelte. Kriminalomsorgens ansatte kan ikke lengre velge å avstå fra kontakt med domfelte dersom det blir uenighet om brudd ved eksempelvis trusler eller annen risikofylt atferd fra domfelte overfor kriminalomsorgens ansatte. Med den foreslåtte ordningen mener FO at det ikke lengre er akseptabelt at en annen etat kan overprøve kriminalomsorgens egne vurderinger om brudd, som eksempelvis knyttes til sikkerhetsmessige forhold og ansattes trygghet i gjennomføring av kontrolloppdrag. Med myndighet følger ansvar og vi mener at dette prinsippet ikke kan følges når en annen etat overtar myndigheten. Kriminalomsorgen sitter fortsatt igjen med ansvaret for eksempelvis ivaretagelse av egne ansatte.

I sakene hvor friomsorgen ivaretar oppfølging og kontroll med EK bør det framgå av lov eller forskrift at begge etater er likeverdige parter med tanke på å kunne stanse en gjennomføring av, og melde brudd inn til regionalt nivå i kriminalomsorgen.

Som oppsummering mener vi at forslaget til delt myndighets- og ansvarsfordeling mellom konfliktrådet og kriminalomsorgen bidrar til uklare ansvarsforhold, kompliserte informasjonslinjer og en byråkratisk og fordyrende organisering av ordningen.

Kapasitet

Vi forutsetter at elektronisk kontroll både som varetekt og som en del av ungdomsstraffen er ment å inngå i samlet EK-kapasitet som enheten er tildelt.

Med utgangspunkt i målgruppa for ordningen mener FO at disse sakene vil medføre et forholdsmessig merarbeid for Kriminalomsorgen. Kriminalomsorgen ved friomsorgen har de siste årene fått tildelt flere oppgaver, ikke minst knytta til ungdomsstraffen uten at dette er blitt tilstrekkelig kompensert. Vi mener det kan gå utover friomsorgens øvrige oppgaver, og forventer derfor at om friomsorgen får disse nye oppgavene blir tilført ekstra ressurser.

Med vennlig hilsen

Marianne Solberg
Forbundsleder

Inger Karseth
seniorrådgiver